

המשפט הבינלאומי של הבנייה

מונוגרפיה אקדמית

הספר המלא

Author: דמיטרי בלקין (ORCID:
(<https://orcid.org/0009-0003-1532-1958>)

פרופסור חבר למשפט בינלאומי, האקדמיה
הסלאבית-יוונית-לטינית, מוסקבה, רוסיה.
דוא"ל: dmitryb81@gmail.com

DOI: [icl.he.ch6/10.64457](https://doi.org/10.64457/icl.he.ch6)

יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-גבולות: השלכות מדיניות וכלי
אכיפה

ציטוט מומלץ: דמיטרי בלקין. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-
גבולות: השלכות מדיניות וכלי אכיפה. בתוך דיני בנייה בינלאומי. מוסקבה: האקדמיה
הסלאבית-יוונית-לטינית, 2025. DOI: [10.64457/icl.he.ch6](https://doi.org/10.64457/icl.he.ch6).

הפרק מנתח את מקורות המשפט המסדירים חוזי בנייה חוצי-גבולות. תחילה ממוין מארג
המקורות האוניברסליים – אמנת האו"ם 1945, CISG 1980, אמנת ניו-יורק 1958 ואמנת האג
1986 – ונקבעת היררכיה תפקודית שלהם מול הדין המדינתי. סעיף ייעודי מוקדש לתנאי
FIDIC ככלי לחלוקת סיכונים וליישוב סכסוכים, ובו מודגשת זיקתם למבחן סליני בפסקי
ICSID ו-ICC, SCC. בהמשך נבחנות דרכי שילוב תנאי FIDIC בדין המקומי באמצעות
מרשמים דיגיטליים והכרה סטטוטורית באדג'ודיקציה. לסיום מובאות המלצות לאחידות
רגולטורית ולמודלי שותפות. המיון המוצע והתובנות הפרקטיות תורמים לוודאות חוזית
ולהיתכנות מימונית של מיזמי תשתית רחבי-היקף.

בעולם רב־קוטבי מתהווה, ובמסגרת הגברת שיתוף הפעולה הבינלאומי בענף הבנייה, מתעצם
תפקידם של מקורות המשפט הבינלאומי בהסדרת חוזי בנייה בינלאומיים. כפי שמדגיש א. א.
גודארד (2018), מערכת יעילה של רגולציה משפטית בינלאומית של חוזי בנייה חוצי-גבולות

פרק 6. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-גבולות:

DOI: [10.64457/icl.he.ch6](https://doi.org/10.64457/icl.he.ch6) — השלכות מדיניות וכלי אכיפה

מבוססת על שילוב הרמוני בין נורמות בינלאומיות לדין הלאומי – גורם מפתח למימוש מוצלח של פרויקטי תשתית רחבי-היקף. ל. א. מורוזובה (2024) מציינת כי מושג המערכת המשפטית ומיבנה ממלא תפקיד חשוב בהבנת מנגנון ההסדרה המשפטית, במיוחד בתנאי הגלובליזציה. המסגרת המשפטית שמעניקים מסמכים כגון מגילת האו"ם משנת 1945, אמנת וינה 1980 בדבר חוזים למכר טובין בינלאומי (CISG) ואמנת ניו-יורק 1958 בדבר הכרת פסקי בוררות זרים ואכיפתם, וכן תקני FIDIC של הפדרציה הבינלאומית של מהנדסים יועצים, מגדירה את תנאי האינטראקציה בין הצדדים בפרויקטים חוצי-גבולות. עם זאת, סוגיית ההיררכיה בין מקורות אלה ודרכי יישומם בשיטות משפט לאומיות שונות נותרת שנויה במחלוקת, בשל הבדלים בגישות הלאומיות לעדיפות הנורמות הבינלאומיות מול תקני FIDIC. השערת המחקר גורסת כי קטלוג שיטתי ושילוב מקורות הדין הבינלאומי – לרבות תקני FIDIC – עם הדין הלאומי בהסדרת פרויקטי בנייה בינלאומיים, אפשריים באמצעות סיווגם ויישומם באופן שיטתי.

על-פי דוח הבנק העולמי "Benchmarking Infrastructure Development" (2023), ההשקעות הגלובליות בפרויקטי תשתית המשיכו לגדול והגיעו לרמות ניכרות בזכות רפורמות בתחום השותפות הציבורית-פרטית (PPP). בין יוני 2019 ליוני 2022 יישמו 45 מדינות שינויים רגולטוריים מהותיים, שתרמו לתוספת השקעות בתשתיות במסגרת PPP בסך כ-488 מיליארד דולר. רפורמות אלה, ובמיוחד בתחום ניהול החוזים, מדגישות את הצורך במנגנונים משפטיים יעילים להבטחת הגנת האינטרסים של כלל המשתתפים ולקידום פיתוח בר-קיימא של פרויקטי בנייה בינלאומיים.

מטרת המחקר: לגבש ולהצדיק גישות מעשיות לאיחוד ולהטמעת מקורות המשפט הבינלאומי ותקני FIDIC במשפט הבינלאומי של הבנייה, וכן להגדיר כלים להרמוניזציה שלהם עם החוק הלאומי.

משימות המחקר:

- לזהות את מקורות המשפט הבינלאומי העיקריים המשפיעים על חוזי בנייה בינלאומיים, כדי להגדיר את תחולתם ומאפייניהם.
- לקבוע את ההיררכיה ועקרונות הפעולה של מקורות אלה, באופן המאפשר להבין את יחסי הגומלין ביניהם ואת סדר העדיפויות שלהם בהקשר של משפט חוזי הבנייה הבינלאומי.
- לנתח את האפשרויות לשילוב תקני FIDIC הבינלאומיים במשפטים הלאומיים.
- לפתח המלצות לשיפור היעילות והיציבות ביישום פרויקטי בנייה בינלאומיים.

חדשנות מדעית: בניגוד למחקרים רבים העוסקים בהיבטים כלליים של יישום אמנות בינלאומיות או בשימוש בתקני FIDIC בסוגיות ספציפיות, מחקר זה בוחן לראשונה באופן מקיף את השפעתם של אמנות בינלאומיות ושל תקני FIDIC על ההסדרה המשפטית של חוזי

בנייה חוצי-גבולות. בהקשר רחב יותר, הדוקטרינה המשפטית העכשווית שואפת לגבש מושג אוניברסלי של "מקורות המשפט" המשמש בפרקטיקה. תשומת לב מיוחדת מוקדשת לדוקטרינה הבינלאומית-משפטית החוקרת את תהליך יצירתם ויישומם של מקורות המשפט ברמה הגלובלית. כך, קטגוריית "מקור משפטי" מקיפה לא רק גורמים מהותיים ונסיבות חברתיות המצדיקות צורך בהסדרה משפטית, אלא גם את התגבשות תוכן וכוון המחייב של הנורמות עצמן. גישה זו מדגישה את חשיבותם של מקורות המשפט במנגנוני חקיקה ואכיפה, אך אינה מספקת מתודולוגיה מפורטת לשימוש בהם בענפי משפט ספציפיים.

היבטים מרכזיים במשפט חוזי הבנייה הבינלאומי. המחקר העלה כי התשתית המשפטית של משפט חוזי הבנייה הבינלאומי מורכבת הן ממקורות אוניברסליים של המשפט הבינלאומי והן ממסמכים משפטיים ותקנים ייעודיים לענף. בין המסמכים הבינלאומיים האוניברסליים החלים בהקשר זה ניתן למנות את מגילת האו"ם (1945), המקבעת עקרונות יסוד לשיתוף פעולה בינלאומי; את אמנת CISG (1980), הקובעת גישה אחידה לחוזים מסחריים בינלאומיים; ואת אמנת ניו-יורק 1958 בדבר הכרת פסקי בוררות זרים ואכיפתם, המבטיחה את כוחם המחייב של פסקי הבוררות. יצוין כי אמנת האג 1986 בדבר הדין החל על חוזי מכר בינלאומיים, על אף חשיבותה הפוטנציאלית, מיושמת באופן מוגבל בשל מיעוט אשרורים ואי-כניסתה לתוקף.

בנוסף, חשוב להביא בחשבון מנהגים בינלאומיים שהתפתחו בענף, וכן גישות דוקטרינריות השאובות מכתבים קלאסיים במשפט הבינלאומי. לדוגמה, חיבורו של הוגו גרוטיוס על זכות המלחמה והשלום (1625) מדגיש את תפקידן של אמנות בינלאומיות בהתאמת אינטרסים של מדינות ובהתפתחות שיתוף פעולה בינלאומי יציב – דברים הרלוונטיים במישרין גם לפרויקטי בנייה חוצי-גבולות בני-זמננו. עקרונות מכון UNIDROIT למשפט המסחרי הבינלאומי אינם רק מעגנים עקרונות כלליים לשיתוף פעולה בין גורמים מסחריים, אלא אף משמשים בסיס לפיתוח נורמות משפטיות ייעודיות החלות על חוזי בנייה בינלאומיים.

להבנה נכונה של תוצאות המחקר, יש לבאר את המונחים והעקרונות המשמשים בעבודה במסגרת משפט חוזי הבנייה הבינלאומי. המשפט המסחרי הבינלאומי הוא ענף מושרש של המשפט הבינלאומי, המבוסס על אמנות בינלאומיות וקונבנציות המסדירות את כריתתם, ביצועם וסיומם של חיובים חוזיים בין פרטים במערכת המשפט הבינלאומית. המסמך הנורמטיבי היסודי בתחום זה הוא אמנת CISG, המעניקה מסגרת משפטית אחידה לחוזים מסחריים בינלאומיים ומשמשת יסוד להסדרת חוזי בנייה בינלאומיים.

המשפט הבינלאומי של הבנייה הוא ענף חדש יחסית אך מתפתח במהירות של המשפט הבינלאומי, המכסה את ההסדרה המשפטית של תהליכי בנייה הקשורים בתכנון, הקמה והפעלה של מבנים במישור הטרנס-לאומי. חשיבותו של תחום זה מודגמת במחקרים יסודיים של חוקרים ואנשי מקצוע מובילים בבנייה הבינלאומית. כך, בעבודתו של וולפגנג ברייר International Construction Law: An Overview, מוצג ניתוח כולל של חוזי בנייה בינלאומיים. ונדי ק. ונויט דנה במחקרה International Construction Law בהיבטי יישוב סכסוכים בבנייה חוצת-גבולות. בקובץ International Construction Law Review בעריכת ד. וייטמן וה. לויט נדונים בפרוטרוט נושאי האחדת תקני חוזים ואינטראקציה בין מערכות משפט לאומיות שונות. חיבורו של צ'י. ב. מולינר International Construction Law מהווה בסיס תיאורטי

פרק 6. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-גבולות:

חשוב, ומאיר את התפתחות משפט הבנייה הבינלאומי מצורות חוזיות ראשוניות ועד לתקנים המודרניים.

משפט חוזי הבנייה הבינלאומי הוא תת־תחום מתהווה של משפט הבנייה הבינלאומי, המסדיר מבחינה משפטית את כריתתם וביצועם של חוזים במסגרת פרויקטי בנייה חוצי־גבולות. על אף היותו צעיר יחסית, תחום זה כבר זכה לסיקור מקיף במחקרים דוקטרינריים של מלומדים בינלאומיים ידועים. למשל, לוקאש קלי (Ł. Klee) מנתח במונוגרפיה *International Construction Contract Law* היבטים מרכזיים ביישום תקני FIDIC בפרקטיקה של הבנייה הבינלאומית, ובוחן את השפעתם על חלוקת סיכונים ויישוב מחלוקות. מדריך מעשי חשוב לחוזי בנייה בינלאומיים הוא ספרו של ויליאם גודווין *International Construction Contracts: A Handbook*, הסוקר סוגיות מפתח במבנה החוזה ובניהול סיכוני בנייה. יצוין גם מחקרה של ד. א. אימאמובה *The concept of an international construction contract*, הבוחן את המאפיינים הייחודיים של ההסדרה המשפטית של חוזי בנייה בינלאומיים לאור מגמות עכשוויות במשפט הבינלאומי הפרטי.

משפט חוזי הבנייה הבינלאומי מייצג תת־מערכת משפטית מורכבת ורב־תחומית הנמצאת בצומת שבין משפט בינלאומי פרטי למשפט בינלאומי פומבי. מבחינה תאורטית, תחום זה מכיל רכיבים משני תחומי המשפט הבינלאומי, וזאת בשל ייחודיות הנושא ושיטת ההסדרה שלו. מצד אחד, משפט חוזי הבנייה הבינלאומי מסדיר יחסים חוזיים בין גורמים פרטיים (חברות, קבלנים, משקיעים) בפרויקטי בנייה טרנס־לאומיים, דבר המעיד על השתייכותו לתחום המשפט הבינלאומי הפרטי. הכלים המשפטיים העיקריים בתחום זה – כגון נוסחי החוזה הסטנדרטיים של FIDIC, עקרונות *lex mercatoria* ומנגנוני הבוררות המסחרית הבינלאומית – מאששים את אופיו הפרטי. מצד שני, תחום זה מכיל רכיבים של המשפט הבינלאומי הפומבי, שכן פרויקטי בנייה על־לאומיים לעיתים קרובות נוגעים באינטרסים של מדינות, מוסדרים על־ידי הסכמים בינלאומיים ומחייבים עמידה בתקני בטיחות וסביבה בינלאומיים. בהקשר זה מעניין מחקרו של י. א. אנוסוב על ההסדרה המשפטית של חוזי בנייה בינלאומיים במדינות האיחוד הכלכלי האירופי־אסייתי.

ראוי לציין שהפרקטיקה הבוררותית בסכסוכי בנייה מתפתחת בשני מסלולים עיקריים. מצד אחד, יישוב סכסוכים אלו נעשה מסורתית במסגרת בוררות מסחרית בינלאומית, במיוחד במוסדות כגון לשכת המסחר הבינלאומית (ICC) והמוסד לבוררות של לשכת המסחר שטוקהולם (SCC). במוסדות אלו נדונים סכסוכי בנייה בעיקר מן ההיבט של משפט פרטי, בהתבסס על תנאי חוזה המבוססים על תקני FIDIC ותקנים ענפיים אחרים. מצד שני, הפרקטיקה מלמדת שבמקרים מסוימים סכסוכי בנייה עשויים להיכלל בסמכות המרכז הבינלאומי ליישוב סכסוכי השקעות (ICSID). תקדים המאשש אפשרות זו הוא *Salini v. Italstrade S.p.A. and Costruttori S.p.A.* נגד ממלכת מרוקו (ICSID תיק מס' ARB/00/4, הידוע כ"עניין סליני").

בהתאם למהות המשפטית של סכסוך הבנייה, ניתן ליישבו או במסגרת בוררות מסחרית בינלאומית – שבה ההכרעה מבוססת על ההתחייבויות החוזיות של הצדדים – או במסגרת בוררות השקעות אם הפרויקט עומד בקריטריונים של פעילות השקעה ונוגעת בהיבטים

פרק 6. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי־גבולות:

שבמשפט הציבורי כגון הבטחות להגנת השקעות והתחייבויות ריבוניות של מדינות. חוקרים מסוימים (לדוגמה, ירניאזוב, 2023) מציינים את הפוטנציאל הטמון באמנות השקעה לתיאום האינטרסים של קבלנים פרטיים והמדינה.

הצורך במחקר זה נובע מהחשיבות של הבנת עומק המנגנונים ליצירתן וליישומן של נורמות משפט בינלאומי בקונטקסט של חוזי בנייה. בתנאים המודרניים, המגוון של מערכות המשפט ומאפייניהם התרבותיים של משתתפי פרויקטים בינלאומיים, יוצרים צורך בתקנים אחידים שיוכלו לצמצם סיכונים משפטיים ולתרום להצלחת הפרויקטים. ניתוח מקורות המשפט הבינלאומי מאפשר לאתר את המרכיבים המרכזיים המשפיעים על הסדרת חוזי בנייה ולזהות דרכים להרמוניזציה שלהם. בין דרכים אלו, מודל "השותפות בפרויקט" זוכה לחשיבות מיוחדת.

מחקריהם של טובי המלומדים ממלאים תפקיד חשוב בביסוס התאורטי של מקורות המשפט הבינלאומי. נ. יו. זביאלובה, בעבודתה מקורות המשפט הבינלאומי ותכונותיהם, עורכת ניתוח מעמיק של המאפיינים המהותיים והתכונות של מקורות המשפט הבינלאומי מנקודת מבט התאוריה המשפטית הכללית. היא מדגישה שההתפתחות של יחסים חברתיים בעלי רכיב זר היא הגורם העיקרי המכתיב יצירת נורמות משפטיות חדשות במישור הבינלאומי. זביאלובה גם מפנה את תשומת הלב למאפיינים הספציפיים של סובייקטי יצירת הנורמה הבינלאומית ולתהליכי התיאום בין רצונות המדינות ביצירת אמנות בינלאומיות – מה שמעיד על אופיו ההסכמי של תהליך היווצרות המשפט הבינלאומי.

ב. קריבוקאפיץ' דן במאמרו חשובות שבמקורות המשפט הבינלאומי ומערך היחסים ההיררכי ביניהן (חלק 2) בסוגיית ההיררכיה בין מקורותיו העיקריים של המשפט הבינלאומי – אמנות בינלאומיות, מנהג בינלאומי והחלטות ארגונים בינלאומיים. הוא מצייין כי חרף ההכרה המסורתית באמנות בינלאומיות כמקורות המשפט הראשונים במעלה, במקרים מסוימים מנהגים בינלאומיים והחלטות של ארגונים בינלאומיים עשויים להיות בעלי כוח משפטי רב יותר. תשומת לב מיוחדת הוא מקדיש לתפקידן של החלטות מועצת הביטחון של האו"ם ושל ארגונים בינלאומיים אחרים, אשר בשל מידידותן ותחולתן האוניברסלית גוברות לעיתים על מקורות משפט אחרים.

ל. פ. אנופרייבה מתמקדת בעבודתה על מקורות המשפט הבינלאומי הפרטי (כמה סוגיות תאורטיות) בהיבטים התאורטיים של סוגיית קביעת מקורות המשפט הבינלאומי הפרטי. היא מציינת שהנושא אינו מפותח דיו בספרות המדעית המקומית והזרה, מה שלדעתה יוצר פערים בהבנה וביישום מקורות המשפט בפרקטיקה של יחסים בינלאומיים שבתחום המשפט הפרטי. אנופרייבה מדגישה את הצורך בהסדרה תאורטית של הגישות להגדרת מקורות המשפט הבינלאומי הפרטי, תוך התחשבות בדואליות שלהם – כביטוי אובייקטיבי וכצורה פורמלית של המשפט.

עבודתו של ג'. פיצמוריס מספקת ניתוח עמוק של ההליך והסמכות של בית הדין הבינלאומי לצדק, עובדה שרלוונטית ישירות להבנת המנגנונים המשפטיים ליישוב סכסוכים בפרויקטי

בנייה בינלאומיים. מסקנותיו עשויות לשמש לשיפור ההליכים הבוררותיים והמשפטיים ביישוב מחלוקות הנוצרות במהלך מימוש חוזי בנייה חוצי-גבולות.

במהלך המחקר נעשה שימוש בשיטות ניתוח השוואתי של נורמות ועקרונות משפטיים המסדירים חוזי בנייה בינלאומיים. נחקרו האמנות הבינלאומיות והחוזים המרכזיים, המנהגים, וכן מחקרים דוקטרינריים הנוגעים לבוררות ולהסדרת מחלוקות. דגש מיוחד הושם על ניתוח תפקידם של התקנים שפותחו על-ידי FIDIC ועל יישומם בשיטות משפט שונות. המידע נאסף ממקורות מוסמכים כמו פרסומי FIDIC, וכן ממחקרים ומפרסומים של חוקרים מובילים בתחום משפט הבנייה וההשקעות הבינלאומי. כמו כן נבחנו התשתיות התאורטיות שהציג ג. י. מורומצב בעבודתו מקורות המשפט: היבטים תאורטיים של הבעיה. ג. י. מורומצב מדגיש את המורכבות וריבוי-הפנים של המושג "מקור המשפט", מה שמעיד על הצורך בגישה בין-תחומית לחקרו ובבחינתו מנקודת מבט המשפט הבינלאומי הפומבי כמו גם הפרטי.

מקורות המשפט הבינלאומי והשפעתם על משפט חוזי הבנייה הבינלאומי. מן המחקר עולה מהם מקורות המשפט הבינלאומי העיקריים המשפיעים על חוזי בנייה בינלאומיים. נקבע כי עיקריים בהם הם אמנות בינלאומיות, מנהגים משפטיים ותקנים ענפיים מוכרים, המסדירים את ההיבטים המשפטיים של יחסי הצדדים בפרויקטי בנייה חוצי-גבולות. מגילת האו"ם מעגנת עקרונות בסיסיים כגון ריבונות המדינות, אי-התערבות בעניינים פנימיים והסדרת סכסוכים בדרכי שלום. עקרונות אלה מהווים תשתית לשיתוף פעולה בינלאומי ולהגנה על זכויות השותפים לחוזי בנייה במישור הגלובלי. אמנת CISG מסדירה סוגיות הנוגעות לאספקת חומרי בנייה וציוד, ובכך מבטיחה אחידות בהסדרה המשפטית של עסקאות מסחריות ומצמצמת סיכונים משפטיים בביצוע החוזים. אמנת האג 1986, המסדירה את הדין החל על חוזי מכר בינלאומיים, מספקת מנגנון לבחירת הדין ולסמכות השיפוט – דבר חיוני לפרויקטי בנייה חוצי-גבולות, שכן הוא תורם לוודאות משפטית ולהגנת האינטרסים של הצדדים. נקבע כי תקני FIDIC מהווים כלי אוניברסלי להסדרת היחסים בין מזמינים וקבלנים, דרך הסדרת חלוקת סיכונים, היבטים טכניים של ביצוע פרויקטים ויישוב מחלוקות. פסקי בורות בינלאומיים, כגון אלו של ICSID, משפיעים באופן משמעותי על הפרקטיקה המשפטית בענף הבנייה; פסקי דין אלה משמשים כמצפן חשוב ביישוב מחלוקות הנוצרות במהלך ביצוע חוזי בנייה בינלאומיים. מנהגים בינלאומיים, המבוססים על נוהג מדינות יציב, משלימים את הוראות האמנות הבינלאומיות, במיוחד כאשר קיימים חללים בהסדרה הנורמטיבית. לצד המקורות המנויים, תופסים מקום חשוב גם אמנת ניו-יורק 1958 ועקרונות UNIDROIT לחוזים מסחריים בינלאומיים, התורמים לאחידות פסקי הבוררות ולהאחדת יחסי החוזים.

היררכיית המקורות בהקשר משפט חוזי הבנייה הבינלאומי. הניתוח הבהיר את ההיררכיה ועקרונות הפעולה של מקורות המשפט הבינלאומי המסדירים חוזי בנייה בינלאומיים. אושר כי CISG ואמנת האג 1986 מהוות בסיס למסגרת הנורמטיבית של חוזי בנייה. תקני FIDIC, על אף שאינם בעלי תוקף משפטי מחייב כשלעצמם, מוכרים בקהילה המקצועית ומיושמים בהרחבה בענף הבנייה לאיחוד תנאי חוזה ולהגברת צפויות הביצוע. המנהג הבינלאומי ועקרונות המשפט הכלליים ממלאים תפקיד מסייע, כשהם משלימים חסרים ברגולציה ומקנים גמישות בפרקטיקה האכיפתית. נמצא כי התקדים המשמעותי ביותר לתחום הבנייה הבינלאומי הוא עניין סליני, שבמסגרתו נוסח מה שמכונה "מבחן סליני" – קריטריונים לבחינת סכסוכי בנייה

פרק 6. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-גבולות:

במסגרת ICSID. נקבע כי מבחן זה כולל קריטריונים כגון השקעת הון, קיום סיכון, משך פרויקט מסוים ותרומה לפיתוח הכלכלי של המדינה המארחת. יישומו אפשר להגדיר פרויקטי בנייה כהשקעות ולאפשר לברר את הסכסוכים הנובעים מהם במסגרת ICSID.

ניתוח שילוב תקני FIDIC במשפטים לאומיים. המחקר מצא כי האיגודים הלאומיים של FIDIC בכל חמש המדינות המייסדות את BRICS – ברזיל, רוסיה, הודו, סין ודרום אפריקה – חברים בפדרציית FIDIC. עובדה זו מדגישה את חשיבותם של תקני FIDIC עבור רוסיה במונחי שיתוף הפעולה עם מדינות BRICS. שילוב תקני FIDIC במערכות משפט לאומיות, ובכללן במערכת הרוסית, אפשרי באמצעות הכרה רשמית והתאמה של חוזי הסטנדרט של FIDIC לתנאים הלאומיים, ותהליך זה כבר החל בפגישה בראשות סגן ראש ממשלת רוסיה, ד. נ. קוזאק. המחסום המרכזי ליישום מלא של תקני FIDIC בחקיקה הרוסית נותר היעדרו של מנגנון אדג'ודיקציה, אשר נפוץ בפרקטיקה העולמית של הבנייה ומאפשר ליישב מחלוקות באופן מהיר. יחד עם זאת, האחדת תנאי החוזה וצמצום הסיכונים המשפטיים מגבירים באופן ניכר את האטרקטיביות ההשקעתית של הענף – כפי שכבר ציין א. שחטר (1991), שהדגיש את הקשר ההדוק בין התשתית התאורטית של המשפט הבינלאומי לבין מנגנוניה המעשיים בבנייה חוצת-גבולות.

המלצות מעשיות ליישום תקני FIDIC. לאור ממצאי המחקר, ההמלצה המרכזית היא הטמעת תקני FIDIC במרשם דיגיטלי מאוחד לדרישות בענף הבנייה, המפותח על-ידי משרד הבנייה והשיכון של הפדרציה הרוסית לפי החוק הפדרלי מס' FZ-653 מיום 25 בדצמבר 2023. יישום תקני FIDIC במרשם יבטיח תנאים משפטיים אחידים למימוש חוזי בנייה בינלאומיים, יקל על כניסת חברות בנייה ממדינות ידידות לשוק הבנייה הרוסי, ויגביר את כושר התחרות של חברות הבנייה המקומיות במסגרת BRICS. כיוון חשוב נוסף הוא קיום תוכניות הכשרה לאנשי הענף, במטרה להכשירם לעקרונות היישום של תקני FIDIC, וכן יצירת התנאים המקדימים להטמעת מוסד האדג'ודיקציה בענף הבנייה המקומי.

המחקר הוכיח את חשיבותם של מקורות משפט בינלאומי כגון CISG ואמנת ניו-יורק 1958 בהסדרת משפט חוזי הבנייה הבינלאומי. הניתוח הצביע על האפשרות לסווג חוזי בנייה כהשקעות אם מתקיימים הקריטריונים של "מבחן סליני" שגובשו בפרקטיקת ICSID.

נקבע כי תקני FIDIC מהווים הלכה למעשה כלי בעל הכרה עולמית לאיחוד תנאי חוזה ולהקצאת סיכונים בפרויקטי בנייה חוצי-גבולות.

היעדרה של מערכת אדג'ודיקציה בחלק משיטות המשפט הלאומיות (בפרט, בשיטה המשפטית של הפדרציה הרוסית) נתפס כמכשול לפתרון מהיר של סכסוכי בנייה. בהקשר זה הוצע להטמיע מנגנון זה באופן מוסדי ולשלב באופן שיטתי את תקני FIDIC בחקיקה הרוסית.

המחקר העלה כי שילוב תקני FIDIC במרשם דיגיטלי מאוחד של דרישות בענף הבנייה, המפותח בידי משרד הבנייה הרוסי לפי חוק פדרלי מס' FZ-653 מתאריך 25 בדצמבר 2023, מהווה כלי מבטיח להגדלת השקיפות ביחסים החוזיים, להאחדת התשתית הנורמטיבית ולחזיון עקרון האמון ההדדי בין השחקנים בענף הבנייה – כולל גורמים זרים.

פרק 6. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-גבולות:

מבחינה תאורטית, המחקר מבסס כי מושג "מקור המשפט" במשפט הבינלאומי כולל הן נורמות אמנתיות והן נורמות מנהגיות, כמו גם הכרעות של טריבונלים בינלאומיים ופסיקת בוררות. נקבע כי ההכרה בתקני FIDIC תורמת לפיתוח מנגנונים גמישים להתאמת נורמות בינלאומיות לסדרים משפטיים לאומיים, מבלי לגרוע מערבויות מתחום המשפט הציבורי.

מכלול האמצעים המשפטיים (אמנות בינלאומיות, מנהג בינלאומי, תקני FIDIC ופרקטיקת בוררות השקעות) מהווה תשתית להסדרה יעילה של פרויקטי בנייה טרנס־לאומיים. העמקה נוספת של הפרקטיקה האכיפתית וכן שיפור המשטרים המשפטיים הלאומיים תוך הפקת לקחים מסדרי משפט זרים והתחשבות באינטרס הציבורי מסתמנים ככיוונים מרכזיים למחקר עתידי.

כתודין לו מנשניה השימיו

נוחיה אקדמית: 5.1.5 סינריק עפרפי

מקורות המשפט הבינלאומי. העקרונות היסודיים של המשפט הבינלאומי. יחסים משפטיים בינלאומיים.

רשימת מקורות

1. אנוסוב, י"א'. (2022). הסדרה משפטית של חוזי בנייה בינלאומיים במדינות איחוד אירו-אסייתי. *Obrazovanie i pravo*, 11.

2. אנופרייבה, ל' פ'. (2021). על מקורות המשפט הבינלאומי הפרטי (היבטים תיאורטיים). *Moskovskii zhurnal mezhdunarodno prava*, 4, 60–74.

3. ברייר, ו'. (2024). משפט הבנייה הבינלאומי: סקירה כללית. *Francis & Taylor*.

4. פיצמוריס, ג'. (1955). הדין והפרוצדורה של בית הדין הבינלאומי לצדק, 1951–1954: נקודות בדין מהותי, חלק ב'. *British Yearbook of International Law*, 32, 20–85.

5. גודרד, א' א'. (2018). הסדרה בינלאומית ולאומית של חוזי בנייה חוצי-גבולות. *Leningradskii iuridicheskii zhurnal*, 3 (53).

6. גודווין, ו'. (2013). חוזי בנייה בינלאומיים: מדריך מעשי. *Wiley-Blackwell*. ISBN 978-1-118-49859-0.

7. גרוצי, ג'. (1994). על משפט המלחמה והשלום (הדפסת-צילום של המהדורה הרוסית *Ladimir*). (1956).

פרק 6. יישום מעשי של מקורות המשפט הבינלאומי בחוזי בנייה חוצי-גבולות:

השלכות מדיניות וכלי אכיפה — DOI: 10.64457/icl.he.ch6

8. אימובה, ד' א'. (2023). מושג החוזה הבינלאומי לבנייה. *Review of Law Sciences*, 7(2). DOI 10.51788/tsul.rols.2023.7.2./VJGM1988
9. קריבוקאפיץ', ב'. (2019). מקורות מרכזיים של המשפט הבינלאומי ומערך יחסי ההיררכיה ביניהם (חלק 2). *Iuridicheskii vestnik Samarskogo universiteta*, 5(1), 71–79.
10. קלי, ל'. (2018). דיני חוזי הבנייה הבינלאומיים. *Sons & John Wiley*.
11. מינגוזוב, ל' ח'. (2012). מקורות המשפט הבינלאומי המודרני: היבטים תיאורטיים. *Evrasiiskii iuridicheskii zhurnal*, 1, 26–33.
12. מולינו, צ' ב'. (1998). משפט הבנייה הבינלאומי. *Sons, & John Wiley Incorporated*.
13. מורוזובה, ל' א'. (2024). תורת המדינה והמשפט (מהדורה שישית מתוקנת ומורחבת). *Norma; INFRA-M*. ISBN 978-5-91768-844-2.
14. מורומצב, ג' א'. (1992). מקורות המשפט: היבטים תיאורטיים. *Izvestiia vysshikh uchebnykh zavedenii. Pravovedenie*, 2, 23–30.
15. אורדינה, או' נ'. (2015). מעשים בינלאומיים הכוללים עקרונות וכללים מוכרים של המשפט הבינלאומי כמקורות המשפט המנהלי. *Administrativnoe pravo i protsess*, 3, 63–65.
16. ספרונובה, א' ו'. (2010). התהוות והתפתחות הדוקטרינה הרוסית של מקורות המשפט הבינלאומי. *Leningradskii iuridicheskii zhurnal*, 1, 25–35.
17. סמכרדזה, ד' ג'. (2005). אינטראקציה בין מקורות המשפט הבינלאומי המודרני.
18. שחטר, א'. (1991). המשפט הבינלאומי בתיאוריה ובמעשה. *Martinus Nijhoff*.
19. סקגס, ק'. (2003). שותפות-פרויקט בתעשיית הבנייה הבינלאומית. *International Construction Law Review*.
20. סלוקה, ז' י'. (2012). המנהג הבינלאומי ומדף היבשה: מחקר בדינמיקה של כללי המנהג במשפט הבינלאומי. *Springer*.
21. ונויט, ו' ק'. (2009). משפט הבנייה הבינלאומי. *Association American Bar*.

22. וורונצובה, י' ו'. (2015). נורמות המשפט הבינלאומי כמקור משפט סדר הדין האזרחי (דיסרטיית דוקטור למשפטים). סראטוב.

23. וייטמן, ד', ולויד, ח' (עורכים). (2002). International Construction Law Review. Informa Professional.

24. ירניאזוב, א'. (2023). אינטראקציה בין חוזי בנייה בינלאומיים לאמנות השקעה: אפשרויות לתיאום אינטרסים מסחריים וציבוריים. Review of Law Sciences.

25. זביאלובה, נ' ו'. (2016). מקורות המשפט הבינלאומי ותכונותיהם. Politematicheskii setevoi elektronnyi nauchnyi zhurnal Kubanskogo gosudarstvennogo agrarnogo universiteta, 124, 201–209.

© 2025 המשפט הבינלאומי של הבנייה